

Tomasz Dąbrowski

Zarząd w strukturze organów spółdzielni

Rocznik Samorządowy 2, 54-78

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Tomasz Dąbrowski, Wyższa Szkoła Biznesu im. Bp. Jana Chrapka w Radomiu

Zarząd w strukturze organów spółdzielni

Management board in the structure of cooperative bodies

tekst przysłany do redakcji 9 listopada 2013 roku, zrecenzowany 17 lutego 2014 roku,
zaakceptowany do druku 17 marca 2014 roku

Streszczenie

Rozważania zawarte w artykule odnoszą się do obligatoryjnego organu występującego w każdej spółdzielni, jakim jest zarząd. Przeanalizowane i ustalone zostały kompetencje zarządu. *Punctum saliens* artykułu jest przedstawienie procedury wyboru i odwołania składu osobowego zarządu, a także tryb obradowania i podejmowania uchwał przez ten organ. *In fine* artykułu omówiono dokumentację z działalności zarządu spółdzielni.

Słowa kluczowe: spółdzielnia, spółdzielczość, zarząd spółdzielni

Summary

The article deals with a mandatory body appearing in every cooperative, namely the management board. The board's competences have been analysed and defined. The most important part of the article is presenting procedures for the election and removal of the members of the board as well as proceedings of meetings and decision-making by the body. Finally, documentation of the management board activities is discussed.

Key words: cooperative, cooperative movement, management board of a cooperative

1. Wprowadzenie

Każda spółdzielnia bez względu na jej typ i rodzaj powinna posiadać ściśle określoną strukturę organizacyjną, która umożliwia realizację zadań ustawowych i statutowych. Obowiązek posiadania własnych organów, zapewniających sprawne zarządzanie majątkiem spółdzielni wynika z faktu, że spółdzielnia wyposażona jest w przymiot osobowości prawnej¹. W konsekwencji zatem, jak i inne osoby prawne, zgodnie z brzmieniem przepisu art. 38 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny² „działa przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie”. Ustawą właściwą dla spółdzielni, która normuje funkcjonowanie, a także sposób ich działania, jest Prawo spółdzielcze z dnia 16 września 1982 roku³.

Polskie ustawodawstwo spółdzielcze począwszy od ustawy z dnia 29 października 1920 roku o spółdzielniach⁴, poprzez ustawę z dnia 17 lutego 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach⁵ włącznie z aktualnie obowiązującą ustawą z dnia 16 września 1982 roku. Prawo spółdzielcze konsekwentnie stwierdza, że każda spółdzielnia powinna posiadać trzy organy obligatoryjne. Tymi organami są: walne zgromadzenie, rada nadzorcza oraz zarząd spółdzielni⁶. Te obligatoryjne organy (konieczne), czasem określane mianem organów ustawowych, są wymagane dla prawnie skutecznego funkcjonowania każdej spółdzielni. Trójpodział ustawowych organów spółdzielni jest charakterystyczny w podmiotach typu korporacyjnego, do których zaliczana jest spółdzielnia. Zasada trójpodziału organów spółdzielni wynika bezpośrednio z art. 35 § 1 PrSpółdz.

Należy również pamiętać, iż ustawa Prawo spółdzielcze do kręgu organów ustawowych zalicza jeszcze zebrania grup członkowskich, ale tylko i wyłącznie w tych spółdzielniach, w których walne zgromadzenie zostało zastąpione zebraniem przedstawicieli – art. 35 § 1 pkt. 4 PrSpółdz. Stosownie do paragrafu trzeciego omawianego artykułu statut spółdzielni może przewidywać powołanie innych organów (nie będących organami koniecznymi). W skład organów statutowych zwanych też organami fakultatywnymi mogą wchodzić wyłącznie członkowie danej spółdzielni.

Artykuł ze względu na ramy objętościowe poświęcony został trzeciemu organowi koniecznemu każdej spółdzielni jakim jest zarząd.

2. Kompetencje zarządu

Zarząd w każdego rodzaju spółdzielni kieruje jej działalnością oraz reprezentuje ją na zewnątrz (48 § 1 PrSpółdz), jak również podejmuje decyzje niezastrzeżone w ustawie lub statucie dla innych organów (48 § 2 PrSpółdz), a także wykonuje obowiązki wynikające z przepisów prawa spółdzielczego. Z powyższego wynika, iż funkcje zarządu są dwojakie: reprezentowanie spółdzielni i kierowanie jej działalnością.

W zakresie reprezentacji spółdzielni ustawa Prawo spółdzielcze opiera się na zasadzie reprezentacji łącznej⁷. Jest tak zarówno w przypadku zarządu wieloosobowego jak i jednoosobowego⁸. Należy również podkreślić fakt, iż do funkcji reprezentacyjnych zarządu należy składanie oświadczeń woli w stosunkach zewnętrznych, działanie w imieniu spółdzielni wobec np.: administracji państwowej, i innych organizacji społecznych czy gospodarczych⁹. Potwierdzeniem powyższego jest przepis art. 54 § 1 PrSpółdz stanowiący, że oświadczenia woli za spółdzielnię składają dwaj członkowie zarządu lub jeden członek zarządu i pełnomocnik¹⁰. W spółdzielniach o zarządzie jednoosobowym oświadczenie woli mogą składać również dwaj pełnomocnicy. Jak stanowił wyrok SA w Warszawie z dnia 13 lutego 1997 roku¹¹ pełnomocnictwo może być udzielone zarówno w formie oświadczenia członków zarządu uprawnionych do reprezentacji spółdzielni, jak i w formie uchwały zarządu, jako kolegialnego organu. W tym drugim przypadku forma pisemna zostaje zachowana także w wypadku, gdy uchwała z posiedzenia została wpisana do protokołu.

Należy pamiętać, iż w ustawie Prawo spółdzielcze, w art. 54 § 2 przyjęto, że sposób składania oświadczeń w imieniu spółdzielni polega na dokonaniu podpisów upoważnionych osób pod nazwą spółdzielni. Na tle omawianego przepisu godne odnotowania jest to, że oświadczenia są składane w formie pisemnej.

Przyjmowanie oświadczeń woli, które są skierowane do spółdzielni przez osoby trzecie, a złożone w jej lokalu albo jednemu z członków zarządu lub pełnomocnikowi, mają skutek prawny względem spółdzielni (art. 54 § 3 PrSpółdz)¹².

Zgodnie z art. 55 § 1 PrSpółdz „zarząd może udzielić jednemu z członków zarządu lub innej osobie pełnomocnictwa do dokonywania czynności prawnych związanych z kierowaniem bieżącą działalnością gospodarczą spółdzielni lub jej wyodrębnionej organizacyjnie i gospodarczo jednostki, a także pełnomocnictwa do dokonywania czynności określonego rodzaju lub czynności szczególnych”¹³. Jak stanowi art. 55 § 2 PrSpółdz postanowienia statutu spółdzielni mogą uzależniać udzielenie pełnomocnictwa przez zarząd od uprzedniej zgody rady nadzorczej spółdzielni¹⁴.

Przepis art. 55 § 1 PrSpółdz upoważnia zarząd spółdzielni do udzielenia jednego z trzech rodzajów pełnomocnictw:

- 1) pełnomocnictwa do dokonania czynności prawnych związanych z kierowaniem bieżącą gospodarczą działalnością spółdzielni lub jej wyodrębnionej organizacyjnie i gospodarczo jednostki,
- 2) pełnomocnictwa do dokonywania czynności określonego rodzaju,
- 3) pełnomocnictwa do dokonywania czynności szczególnych¹⁵.

Jak trafnie podkreślał Wojciech Jastrzębski, „kierowanie działalnością spółdzielni oznacza podejmowanie decyzji we wszystkich sprawach spółdzielni nie zastrzeżonych w ustawie lub statucie dla innych organów spółdzielni, zarządzanie jej majątkiem oraz podejmowanie wszelkich działań niezbędnych do celowego i sprawnego funkcjonowania spółdzielni”¹⁶.

Kompetencje zarządu prawodawca ustalił w sposób negatywny (do zakresu działania zarządu należą sprawy niezastrzeżone dla innych organów spółdzielni – art. 48 § 2 PrSpółdz). Powyższe potwierdził również Sąd Najwyższy, który w swoim judykacie stwierdził, iż podejmowanie decyzji niezastrzeżonych w ustawie Prawo spółdzielcze należy kompetencji zarządu¹⁷.

Ustawa Prawo spółdzielcze wskazuje szereg czynności o charakterze organizacyjno-prawnych, których wykonanie leży w gestii zarządu. Należą do nich:

- 1) zwoływanie walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli) – art. 39 § 1 PrSpółdz,
- 2) zgłoszenie do sądu rejestrowego uchwały o zmianie statutu – art. 12a § 2 PrSpółdz,

- 3) prowadzenie rejestru członków spółdzielni – art. 30 PrSpółdz,
- 4) wydawanie każdemu członkowi na jego żądanie odpisu obowiązującego statutu oraz umożliwienie zapoznania się z regulaminami wydanymi na podstawie statutu – art. 31 PrSpółdz,
- 5) przechowywanie protokołów sporządzonych z obrad walnego zgromadzenia – art. 41 § 5 PrSpółdz,
- 6) coroczne przekazywanie podmiotowi prowadzącemu lustrację i walnemu zgromadzeniu informacji o realizacji wniosków polustracyjnych – art. 93 § 1b PrSpółdz,
- 7) udostępnienie do wglądu protokołu lustracji na żądanie członka spółdzielni – art. 93 § 2 PrSpółdz,
- 8) udzielanie pełnomocnictw – art. 55 § 1 PrSpółdz,
- 9) podejmowanie czynności związanych z połączeniem się spółdzielni z inną spółdzielnią – art. 102 § PrSpółdz oraz z podziałem spółdzielni – art. 110 PrSpółdz.
- 10) udostępnianie na żądanie rady nadzorczej sprawozdań, ksiąg, dokumentów oraz składanie radzie nadzorczej wyjaśnień – art. 46 § 4 art. 93 § 1b PrSpółdz,
- 11) w razie upadłości spółdzielni składanie wniosku o ogłoszenie upadłości do sądu – art. 130 § 4 PrSpółdz.
- 12) wytaczanie powództwa o uchylenie uchwał walnego zgromadzenia – art. 42 § 4 PrSpółdz.

Należy pamiętać, iż ustawa Prawo spółdzielcze wskazuje także jakie czynności mogą należeć do kompetencji zarządu, ale warunkiem *sine qua non* jest powierzenie ich w postanowieniach statutowych omawianego organowi spółdzielni, a nie na przykład: radzie nadzorczej spółdzielni czy walnemu zgromadzeniu. Są to:

- 1) podejmowanie decyzji w zakresie przyjmowania członków – art. 17 § 4 PrSpółdz,
- 2) wykonywanie uchwał walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli) – art. 42 § 1 PrSpółdz.

W praktyce spółdzielczej kompetencje zarządu doprecyzowują statuty. W statucie można nałożyć na tytułowy organ spółdzielni następujące obowiązki:

- 1) sporządzanie projektów planów gospodarczych spółdzielni,
- 2) prowadzenie gospodarki spółdzielni i wykonywanie związanych z tym czynności organizacyjnych i finansowych,
- 3) zabezpieczenie majątku spółdzielni,
- 4) sporządzanie rocznych sprawozdań finansowych spółdzielni oraz przedkładanie ich do zatwierdzenia przez walne zgromadzenie (zebranie przedstawicieli),
- 5) zawieranie umów, oraz podejmowanie czynności niezbędnych do realizacji zadań spółdzielni,
- 6) współdziałanie z organizacjami spółdzielczymi, społecznymi i gospodarczymi,
- 7) opracowywanie struktury organizacyjnej spółdzielni i przedkładanie jej do zatwierdzenia przez radę nadzorczą,
- 8) powoływanie komisji inwentaryzacyjnych, przetargowych, odbioru robót i innych w razie wystąpienia takiej potrzeby,
- 9) załatwianie spraw pracowniczych (przyjmowanie i zwalnianie pracowników) oraz prowadzenie polityki kadrowej¹⁸,
- 10) rozpatrywanie skarg i wniosków zgłaszanych przez członków spółdzielni¹⁹.

Zarząd, w ramach przysługujących mu kompetencji, zawiera również umowy. Niektóre z nich dla ich ważności wymagają zatwierdzenia przez inny organ spółdzielni²⁰. W piśmiennictwie i judykaturze wystąpił spór na tle art. 38 K.c. i w przypadku działania tzw. „rzekomego organu” i kwestii dopuszczalności stosowania wówczas art. 103 K.c. posiłkując się wnioskiem z analogii. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 14 września 2007 roku postanowił, iż istnieje możliwość zastosowania w drodze analogii art. 103 § 1 i 2 K.c. do zawartej umowy zawartej przez zarząd spółdzielni bez wymaganej do jej ważności uchwały walnego zgromadzenia lub rady nadzorczej²¹. Autor artykułu zaznacza jednak, iż nie zgadza się z tą interpretacją. Sąd Najwyższy natomiast w wyroku z dnia 12 grudnia 1996 r. odrzucił możliwość stosowania w drodze analogii art. 103 § 1 i 2 K.c. do

umów, które zostały zawarte przez osoby działające jako organ osoby prawnej bez kompetencji i uznał takie czynności za bezwzględnie nieważne²³. W doktrynie dominuje stanowisko uznające umowę zawartą przez zarząd spółdzielni bez wymaganej w ustawie Prawo spółdzielcze uchwały najwyższego organu spółdzielni, jakim jest walne zgromadzenie za czynność bezwzględnie nieważną². Natomiast odmienne stanowisko zakłada, iż jest to czynność bezskuteczności zawieszona i przewiduje możliwość zastosowania per analogiam przepisu art. 103 § 1 i 2 K.c.²⁴. Autor zgadza się, ze stanowiskiem prezentowanym przez J. Frąckowiaka, który wnioskuje aby ustawodawca wprowadził podobne do przepisów art. 103 § 1 i 2 K.c. unormowanie, które regulowało by zakres przekroczenia umocowania przez organ osoby prawnej²⁵.

3. Wybór i odwołanie składu osobowego zarządu

Ustawa Prawo spółdzielcze pozostawia postanowieniom statutów spółdzielni jednoznaczne rozstrzygnięcie, czy wyboru członków zarządu dokonuje walne zgromadzenie – zebranie przedstawicieli, czy też rada nadzorcza (art. 49 § 2 PrSpółdz)²⁶. Statutowe wskazanie na jeden z tych organów przesądza zarazem o jego kompetencji do odwoływania członków zarządu²⁷.

Polskie ustawodawstwo spółdzielcze, aż do czasu wejścia w życie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zmianie ustawy Prawo spółdzielcze oraz o zmianie niektórych innych ustaw²⁸ nowelizującej prawo spółdzielcze wymagało, aby zarząd zawsze był organem kolegialnym, co najmniej trzyosobowym zgodnie z formułą łacińską *tres faciunt collegium*, a każdy członek tego gremium legitymował się członkostwem w danej spółdzielni. Członkami zarządu mogą być tylko i wyłącznie osoby fizyczne, w skład tego organu nie mogą wchodzić osoby prawne.

W świetle obowiązującego stanu prawnego skład i liczbę członków zarządu określa statut. Postanowienia statutu mogą przewidywać zarząd jednoosobowy lub wieloosobowy i ustalać wymagania jakie powinna spełniać osoba wchodząca w skład zarządu lub prezes w zarządzie jednoosobowym – art. 49 § 1 PrSpółdz. Warto pamiętać, iż zgodnie z art. 12 § 1 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się

i bankach zrzeszających²⁹ zarząd banku spółdzielczego składa się co najmniej z trzech członków. Natomiast paragraf drugi tego przepisu reguluje, że co najmniej dwóch członków tego gremium, w tym prezes zarządu banku spółdzielczego, musi posiadać kwalifikacje i doświadczenie zawodowe, dające rękojmię prowadzenia działalności banku z zachowaniem bezpieczeństwa wkładów i lokat w nim zgromadzonych oraz pozostawać w stosunku pracy z tym bankiem, w związku z pełnionymi funkcjami.

Statut danej spółdzielni musi jednoznacznie przesądzić w jakim składzie będzie działał zarząd. W postanowieniach statutu skład zarządu określa się bądź pewną liczbą np.: jako jednoosobowy, dwuosobowy, bądź wielkościami granicznymi (np.: w przedziale od 2 do 5). Z praktycznego punktu widzenia lepiej jest, gdy skład zarządu zostanie określony w sposób elastyczny, gdyż w takim wypadku organ ten uważa się za należycie obsadzony nawet, gdy ktoś z niego odejdzie. Jeżeli zarząd działa w formie kolegialnej, wówczas ilość członków zarządu może być parzysta lub nieparzysta. W takim wypadku statut musi określać funkcje, jaką mają do spełnienia w zarządzie poszczególni jego członkowie. Przykładem może być następujące postanowienie statutu „zarząd składa się z trzech członków, w tym prezesa i dwóch zastępców”³⁰.

Jak podkreślał Zdzisław Niedbała, stworzenie statutowych możliwości powoływania w spółdzielniach zarządu jednoosobowego było w dużej mierze efektem presji praktyki spółdzielczej postrzegającej w jednoosobowości kierowania działalnością spółdzielni swoiste antidotum na trudności w sprawnym podejmowaniu decyzji i personalnym wskazaniu odpowiedzialności za te decyzje³¹.

Statut może ustalać wymagania, jakie powinna spełniać osoba wchodząca w skład zarządu lub prezes zarządu w zarządzie jednoosobowym. Regulacja ta wynika wprost z art. 49 § 1 PrSpółdz.

W statutach spółdzielni można zastrzec, że tylko członkowie spółdzielni mogą być członkami zarządu lub, że osoba może być wybrana do zarządu tylko wtedy, gdy posiada określone kwalifikacje (np. określony staż pracy, określony cenzus wykształcenia lub wykonuje określony zawód). Skoro bowiem członkowie zarządu podjęli się sprawowania swojej funkcji,

to powinni posiadać minimum niezbędnych kwalifikacji do wykonywania, powierzonych czynności, a ich brak nie może chronić przed odpowiedzialnością.

Należy również przyjąć, gdy postanowienia statutów nie zawierają zastrzeżenia, że członkiem zarządu może być tylko członek spółdzielni to w takim przypadku dopuszczona jest dostępność mandatu w zarządzie dla osoby nie będącej członkiem danej spółdzielni.

Stosunek prawny członkostwa w zarządzie spółdzielni powstaje z chwilą uzewnętrznienia uchwały właściwego organu dokonującego wyboru i przyjęcia go przez wybranego³². W doktrynie prawa spółdzielczego za powszechny uznaje się pogląd, iż „stosunek członkostwa jest stosunkiem zobowiązaniowym o charakterze cywilnoprawnym, a zatem w zakresie nie uregulowanym ustawą Prawo spółdzielcze mają do niego zastosowanie ogólne przepisy prawa cywilnego oraz gdy istnieje tego konieczność przepisy dotyczące zlecenia – art. 750 k.c.”³³. Jerzy P. Naworski nazwał ten stosunek „stosunkiem członkostwa w zarządzie”³⁴. Można zatem powiedzieć, że u podstaw łączącego strony *vinculum iuris* leży „stosunek organizacyjny”, wyznaczony strukturą spółdzielni³⁵. Należy pamiętać, że przy powoływaniu zarządu walne zgromadzenie obowiązuje zasada zwykłej większości głosów przy obecności 50% uprawnionych do głosowania, natomiast jeśli zarząd powołuje rada nadzorcza wystarczy zwykła większość głosów. Wybór musi być dokonany spośród nieograniczonej liczby kandydatów i w głosowaniu tajnym. Należy wyraźnie zaznaczyć, że akt wyboru ma charakter indywidualizowany. Jest to zupełnie oczywiste w przypadku dokonywania wyboru prezesa zarządu jednoosobowego, ale dotyczy również wyboru zarządu wieloosobowego. W tej ostatniej sytuacji właściwy statutowo organ dokonując wyboru, czyni to z równoczesnym uprzednim wskazaniem funkcji, jaką wybierany ma pełnić w zarządzie, np. prezesa zarządu czy zastępcy prezesa³⁶.

Niezależnie i poza stosunkiem członkostwa w zarządzie z nowo wybranym członkiem zarządu, spółdzielnia – działając poprzez radę nadzorczą – nawiązuje bądź stosunek pracy – w zależności od powierzonego stanowiska – na podstawie umowy o pracę, bądź powołania. Nie dotyczy to spółdzielni pracy, w których zatrudnienie członków następuje bez względu na stanowisko na podstawie spółdzielczej umowy o pracę, oraz tych spółdzielni produkcji

rolnej³⁷, w których podstawą świadczenia pracy przez członków jest stosunek członkostwa – art. 50 § 1 PrSpółdz³⁸.

Między prezesem a pozostałymi członkami zarządu nie mogą natomiast występować jakiegokolwiek elementy podporządkowania lub uzależnienia⁴⁰. Wszyscy członkowie zarządu są sobie równi. Prezes jest jedynie *primus inter pares*.

Wybór do zarządu jest dokonywany w zasadzie na czas nieokreślony, chyba że statut ustanawia kadencyjność². Członkostwo w zarządzie ma charakter osobisty, nie może być przez członka zarządu przekazywane innej osobie.

W praktyce spółdzielczej wyróżnia się trzy typy zarządów funkcjonujących w spółdzielniach: zarząd zawodowy, zarząd mieszany i zarząd społeczny.

O zarządzie zawodowym można mówić, gdy obowiązki i zadania w tym organie są wykonywane przez jego członków na podstawie stosunku pracy ze spółdzielnią. Kiedy niektórzy członkowie zarządu zawodowo wykonują funkcję w tym organie, zwykło się go określać mianem zarządu mieszanego. Zarząd społeczny oznacza, że członkowie zarządu albo wcale nie pozostają ze spółdzielnią w stosunku pracy, albo treść ich stosunku pracy dotyczy odrębnego zakresu zadań i obowiązków (księgową spółdzielni zawodowo wykonuje zadania związane z tym stanowiskiem a dodatkowo społecznie pełni funkcję członka zarządu)⁴¹.

Jak już było zasygnalizowane organ spółdzielni, który w myśl postanowień statutu uprawniony jest do dokonywania wyboru członków zarządu, posiada również kompetencje do ich odwoływania (art. 49 § 2 PrSpółdz). Odwołanie członka zarządu spółdzielni musi nastąpić w głosowaniu tajnym i ma charakter zindywidualizowany. Czynność prawna odwołania członka zarządu jest dokonana z chwilą dojścia do niego oświadczenia woli tego organu. Odwołanie nie wymaga pisemnego uzasadnienia⁴².

W sytuacji, gdy statut ustanawia kadencyjność, mandaty w zarządzie wygasają z upływem okresu na jaki zostali wybrani, chyba że wcześniej dokonano odwołania.

Poza możliwością odwołania członka zarządu, jeżeli jego działalność jest sprzeczna z przepisami prawa lub statutu, a statut to przewiduje członek zarządu powołany przez walne zgromadzenie może być zawieszony w czynnościach przez radę nadzorczą (art. 50 § 2 PrSpółdz). O zawieszeniu powiadamia się członka zarządu na piśmie z podaniem przyczyny. Rada zawieszając członka zarządu w czynnościach, obowiązana jest przejąć kompetencje w zakresie podejmowania uchwał w sprawach niezbędnych do prawidłowego prowadzenia działalności oraz zwołuje niezwłocznie walne zgromadzenie (art. 50 § 2 i 3 PrSpółdz). Walne zgromadzenie albo podejmuje decyzję o uchyleniu zawieszenia lub zobowiązuje do tego radę, albo też odwołuje zawieszony członka zarządu. Do czasu odbycia walnego zgromadzenia członek zarządu nie traci członkostwa w tym organie, lecz nie realizuje czasowo swojej funkcji. Rada nadzorcza może jednak wyznaczyć jednego lub kilku swoich członków do czasowego pełnienia funkcji członka zarządu (art. 56 § 1 PrSpółdz.).

Corocznie członkowie zarządu muszą uzyskać absolutorium od walnego zgromadzenia⁴³. Słowo „absolutorium” pochodzi z łaciny i odpowiada polskiemu wyrazowi zwolnienie⁴⁴. Znaczenie normatywne tego słowa bywa różne. W dawnym prawie rzymskim *absolutio* oznaczało zwolnienie pozwanego lub oskarżonego od odpowiedzialności. We współczesnym polskim prawie konstytucyjnym absolutorium jest instytucją regulującą kontrolę sejm nad wykonaniem ustawy budżetowej. W formie udzielenia lub odmowy udzielenia absolutorium sejm ustosunkowuje się do przedłożonego przez radę ministrów sprawozdania z wykonania ustawy budżetowej⁴⁵. Także według ustaw samorządowych udzielenie lub nie udzielenie absolutorium jest ściśle związane z wykonaniem budżetu⁴⁶.

Instytucja absolutorium jest swoistą formą organizacyjnej odpowiedzialności członków zarządu wobec najwyższego organu spółdzielni, jakim jest walne zgromadzenie⁴⁷. W doktrynie przeważa pogląd, że absolutorium jest również formą skwitowania, a także zrzeczenia się w stosunku do członków tych organów regresowego roszczenia o odszkodowanie, wynikające z odpowiedzialności za ich działalność w okresie sprawozdawczym⁴⁸. Nieudzielenie absolutorium nie jest równoznaczne z odwołaniem członka zarządu. Dopiero w przypadku nie udzielenia

absolutorium może być podjęta uchwała walnego zgromadzenia – zebrania przedstawicieli o odwołaniu członka zarządu. Rada nadzorcza z chwilą odwołania ze stanowiska członka zarządu traci kompetencję do dokonania wypowiedzenia umowy o pracę i wobec tego, zgodnie z regułą domniemania kompetencji zarządu, uprawnienie do dokonania tej czynności przechodzi na zarząd⁴⁹. Członek zarządu odwołany z tego stanowiska uchwałą uprawnionego organu spółdzielni nie może skutecznie dochodzić uchylenia tej uchwały w postępowaniu sądowym⁵⁰.

Członków zarządu obowiązuje wewnętrzne *incompatibilitas*, tzn.: nie mogą być oni członkami rady nadzorczej i odwrotnie. Zgodnie z wykładnią art. 56 § 1 PrSpółdz nie można być jednocześnie członkiem zarządu i przedstawicielem na zebranie przedstawicieli tej samej spółdzielni. Nie można być jednocześnie członkiem rady i zarządu tej samej spółdzielni. W tej sytuacji musi dziwić stanowisko ustawodawcy, który nie zakazał członkom rady nadzorczej sprawowania mandatu przedstawiciela na zebranie przedstawicieli. Członkowie zarządu nie mogą zajmować się interesami konkurencyjnymi wobec spółdzielni, a w szczególności uczestniczyć, jako wspólnicy lub członkowie władz przedsiębiorców, prowadzących działalność konkurencyjną wobec spółdzielni (art. 56 § 3 PrSpółdz). Omawiany przepis nie definiuje pojęcia „interesu konkurencyjnego”. Jest to typowy zwrot niedookreślony, który wymaga wyjaśnienia w procesie wykładni i stosowania prawa. Zwykle przyjmuje się, że zajmowanie się interesami konkurencyjnymi oznacza prowadzenie interesów, które są przedmiotem działalności gospodarczej spółdzielni a więc interesów tego samego rodzaju³. Zaznaczyć należy, iż zakaz zajmowania się interesami konkurencyjnymi wobec spółdzielni obejmuje członka zarządu z mocy prawa bez potrzeby zamieszczania zakazu w treści umowy (czy w odrębnej umowie) lub akcie powołania⁵². Naruszenie zakazu konkurencji stanowi podstawę odwołania członka zarządu spółdzielni.

Członkowie zarządu ponoszą także odpowiedzialność karną zgodnie z art. 267 b, 267 c, 267d PrSpółdz. Odpowiedzialnością karną zagrożone są następujące kwestie:

- 1) niezgłoszenie wniosku o upadłość spółdzielni,
- 2) niepoddawanie spółdzielni lustracji,

- 3) nieudostępnianie członkom spółdzielni protokołu lustracji,
- 4) niezwoływanie walnego zgromadzenia – zebrania przedstawicieli i zebrania grup członkowskich,
- 5) ogłaszanie lub przedstawianie nieprawdziwych danych organom spółdzielni, władzom państwowym, członkom spółdzielni lub lustratorowi,

4. Tryb obradowania zarządu i podejmowania uchwał

Szczegółowe zasady odbywania posiedzeń zarządu wynikają z regulaminu zarządu zatwierdzonego przez radę nadzorczą spółdzielni. Do kierowania pracą zarządu upoważniony jest jego prezes⁵³.

Posiedzenia zarządu zwołuje prezes zarządu. Posiedzenia odbywają się w miarę potrzeby, nie rzadziej jednak niż raz w miesiącu. Plan pracy zarządu spółdzielni sporządza się na dany rok kalendarzowy i zawiera on tematy posiedzeń zarządu wraz z terminami ich odbywania. Jest on zatwierdzany przez radę nadzorczą spółdzielni. Poza posiedzeniami ustalonymi w planie pracy zarządu, prezes zarządu zwołuje ponadto posiedzenia: z własnej inicjatywy lub na żądanie członków zarządu.

Prezes zarządu ustala termin i porządek obrad. Pracownik, prowadzący sprawy samorządowe spółdzielni, lub inny pracownik wyznaczony przez zarząd, przynajmniej na trzy dni przed posiedzeniem zawiadamia członków zarządu o posiedzeniu, podając termin i porządek obrad.

W posiedzeniach zarządu mogą brać udział z głosem doradczym przewodniczący rady nadzorczej lub inny upoważniony przez radę jej członek oraz inne zaproszone przez zarząd osoby. Porządek dzienny posiedzenia dla umożliwienia systematycznej działalności zarządu, jako stałe punkty powinien między innymi przewidywać: przyjęcie protokołu z poprzedniego posiedzenia zarządu, informację z wykonania uchwał oraz wydanych zaleceń przez zarząd, informację z bieżącej działalności zarządu i inne sprawy wymagające rozpatrzenia przez zarząd a wynikające z planu pracy.

W statutach niektórych spółdzielni przyjęto regulację, że uchwały posiedzenia zarządu są ważne, jeżeli zostały podjęte zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy liczby członków zarządu, w tym prezesa lub jego zastępcy. Powyższy tryb ma tylko zastosowanie do zarządu kolegialnego. W przypadku, gdy postanowienia statutu regulują, iż w danej

spółdzielni działa zarząd jednoosobowy, to wtedy prezes zarządu spółdzielni podejmuje decyzje samodzielnie. Obrazowo rzecz ujmując prezes zarządu jednoosobowy jest samodzielnym „sternikiem” na statku nazwanym „spółdzielnią” i może podejmować takie decyzje, które leżą w jego kompetencjach. Należy również pamiętać, że zgodnie z art. 49 § 5 PrSpółdz „zarząd jednoosobowy nie może dokonywać czynności w sprawach wynikających ze stosunku członkostwa. Czynności takie są dokonywane przez radę nadzorczą, chyba że statut przewiduje przekazywanie uprawnień walnemu zgromadzeniu”.

W razie nieobecności prezesa zarządu jego uprawnienia przysługują zastępcy prezesa zarządu. Głosowania na posiedzeniach zarządu wieloosobowego są jawne. Członkowie zarządu nie mogą brać udziału w głosowaniu w sprawach wyłącznie ich dotyczących (art. 56 § 2 PrSpółdz). Przepis art. 56 § 2 PrSpółdz daje wyraz rzymskiej sentencji *nemo iudex in propria causa*. Zakaz ten dotyczy wyłącznie głosowania, ale nie rozciąga się również na uczestnictwo tych osób w obradach poprzedzających głosowanie.

5. Dokumentacja działalności zarządu

Ustawa Prawo spółdzielcze nie reguluje spraw związanych z prowadzeniem dokumentacji z działalności zarządu spółdzielni. Prowadzenie dokumentacji powinno wynikać z regulaminu pracy zarządu, którego posiedzenia są protokołowane. Protokoły posiedzeń zarządu prowadzi pracownik spółdzielni ds. samorządowych lub wyznaczona przez prezesa zarządu osoba. Protokół z posiedzenia zarządu podpisuje prezes zarządu i członkowie zarządu. Protokół powinien zawierać następujące elementy: numer kolejny, datę i miejsce posiedzenia, nazwiska obecnych członków zarządu na posiedzeniu, listę zaproszonych osób biorących udział w posiedzeniu, porządek obrad posiedzenia, zwięzłe streszczenie podjętych uchwał i krótki przebieg dyskusji. Plany, sprawozdania, wnioski oraz inne materiały będące przedmiotem obrad powinny być załączone do protokołu. Protokół powinien być sporządzony przed następnym posiedzeniem zarządu⁵⁴.

Dokumentację związaną z działalnością pracy zarządu spółdzielni przechowuje zarząd spółdzielni. Protokoły z posiedzeń zarządu są do wglądu

zgodnie z art. 18 § 3 PrSpółdz. Członek spółdzielni ma prawo do bieżącej kontroli jej działalności, a więc zaznajamiania się z protokołami obrad jej organów oraz zawieranymi przez nią umowami. Wgląd do protokołu z posiedzeń zarządu ma również rada nadzorcza spółdzielni oraz lustrator przeprowadzający lustrację działalności spółdzielni.

6. Zakończenie

Reasumując rozważania dotyczące zarządu spółdzielni należy stwierdzić, iż jest on obligatoryjnym organem każdej spółdzielni. Kieruje działalnością spółdzielni oraz reprezentuje ją w stosunkach zewnętrznych. Kompetencje zarządu zostały unormowane w sposób odmienny niż kompetencje innych organów. Właściwości walnego zgromadzenia, rady nadzorczej, czy zebrań grup członkowskich są wyliczone, ale nie w sposób wyczerpujący. Zarząd spółdzielni podejmuje decyzje niezastrzeżone w ustawie lub statucie do właściwości innych organów. Należy zatem zbadać, czy podjęcie danej decyzji nie zostało zastrzeżone na podstawie ustawy lub statutu do kompetencji innego organu, a następnie – w przypadku negatywnej odpowiedzi – daną decyzję będzie mógł podjąć zarząd⁵⁵.

Skład i liczbę członków zarządu określa statut spółdzielni – najważniejszy akt prawa wewnętrznego w spółdzielni. Może on przewidywać zarząd monokratyczny (jednoosobowy), jak również zarząd wieloosobowy. Wybór jak i odwołanie członków zarządu, stosownie do postanowień statutu dokonuje walne zgromadzenie lub rada nadzorcza spółdzielni, z nieograniczonej liczby kandydatów, a także w głosowaniu tajnym. Statut może określać ponadto wymagania, jakie muszą spełnić kandydaci na członków zarządu.

Należy pamiętać, iż członków zarządu, zarówno w zarządzie jednoosobowym, jak i wieloosobowym obowiązuje wewnętrzne *incompatibilitas*, tj.: nie mogą być oni członkami rady nadzorczej i odwrotnie. Członkowie zarządu nie mogą zajmować się interesami konkurencyjnymi wobec spółdzielni. W świetle art. 58 PrSpółdz, członek zarządu odpowiada wobec spółdzielni za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami statutu, chyba że nie ponosi winy. Autor artykułu negatywnie ocenia brak unormowań ustawowych dotyczących

spraw związanych z prowadzeniem dokumentacji z działalności zarządu spółdzielni. Apeluje również do zarządów spółdzielni, aby z ich posiedzeń zawsze był sporządzany protokół, gdyż w praktyce spółdzielczej zdarzają się przypadki lekceważenia tego wymogu.

[1] H. Cioch, *Prawo spółdzielcze*, Warszawa 2011, s. 64.

[2] Dz.U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93 z późn. zm. Dalej cytowane jako K.c.

[3] Tekst jedn.: Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 z późn. zm. Dalej cytowane jako PrSpółdz.

[4] Tekst jedn.: Dz.U. z 1950 r. Nr 25, poz. 232 z późn. zm.

[5] Dz.U. z 1961 r. Nr 12, poz. 61.

[6] Z. Niedbała, *Prawo spółdzielcze*, Poznań 2001, s. 41.

[7] Warto zarazem zaznaczyć, że naruszenie zasady reprezentacji łącznej powoduje nieważność czynności prawnej – por. art. 58 § 1 K.c.; L. Pawlikowski, *W imieniu spółdzielni czy za spółdzielnię?*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2004, nr 12, s. 51-53, Z. Kuniewicz, *Cywilnoprawna reprezentacja spółdzielni – uwagi na tle art. 54 § 1 i 55 § 1 prawa spółdzielczego*, „Rejent” 2000, nr 2, s. 47-56.

[8] Z. Niedbała, *Prawo spółdzielcze...*, s. 59.

[9] L. Stecki, *Prawo spółdzielcze*, Warszawa 1987, s. 90.

[10] Zdanie pierwsze omawianego artykułu jest przepisem prawa zaliczanym do kategorii *iuris cogentis*. Postanowienia statutu nie mogą zatem stanowić inaczej. Zob. A. Stefaniak, *Prawo spółdzielcze oraz ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa 2007, s. 86.

[11] I ACr 18/97, „Wokanda” 1997, nr 12, s. 41.

[12] Zob. wyrok SA w Lublinie z dnia 17 kwietnia 1991 r., I ACr 49/91, OSAiSN 1991, nr 1, poz. 10.

[13] Udzielenie pełnomocnictwa jest czynnością prawną, której treścią jest oświadczenie woli mocodawcy upoważniające osobę lub osoby do dokonywania w jego imieniu określonych czynności prawnych. Na podstawie tego upoważnienia pełnomocnik jest upoważniony do reprezentowania mocodawcy, w zakresie określonym w pełnomocnictwie, w stosunkach prawnych z innymi podmiotami. Zob. K. Kwapisz, *Prawo spółdzielcze. Komentarz praktyczny*, Warszawa 2011, s. 136. Ustawa Prawo spółdzielcze nie normuje w jakiej formie powinno być udzielone pełnomocnictwo. Skoro jednak ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz.U. z 2013, poz. 1203, z późn. zm.) w art. 39 pkt 3a wymaga by w dziale drugim rejestru przedsiębiorców zamieszczać dane dotyczące

pełnomocników spółdzielni i zakresu ich umocowania, to należy przyjąć, że w tym przedmiocie obowiązuje forma pisemna. Zob. A. Stefaniak, *Prawo spółdzielcze...*, s. 88. Należy pamiętać, iż pełnomocnictwo ustaje z powodu: dokonania czynności na jakie opiewało, upływu terminu, na jaki zostało udzielone, odwołania pełnomocnictwa w dniu wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego, otwarcia likwidacji spółdzielni, utraty przez pełnomocnika zdolności do czynności prawnych, jeżeli stoi to na przeszkodzie korzystania z umocowania, śmierci pełnomocnika. W sprawach nieunormowanych przez ustawę Prawo spółdzielcze do pełnomocnictwa zastosowanie mają art. 95-109 K.c. Wypada również w tym miejscu wspomnieć, iż od pełnomocnictwa do dokonywania czynności prawnych, o których mowa w art. 55 § 1 PrSpółdz, wypada odróżnić pełnomocnictwo procesowe uregulowane w art. 86-97 Kodeksu postępowania cywilnego. Szerzej na temat zob. K. Knoppek, *Postępowanie cywilne w pytaniach i odpowiedziach*, Warszawa 2010, s. 199-210; id. [w:] *Kodeks Postępowania Cywilnego. Komentarz*. Tom I, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Warszawa 2011, s. 331-364.

[14] Dokument stwierdzający udzielenie pełnomocnictwa podlega opłacie skarbowej w wysokości 17 zł. Zgodnie z załącznikiem części IV do ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej, Dz.U. z 2006 r. Nr 225, poz. 1635, z późn. zm.. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury, rozważając stosunek art. 54 i 55 PrSpółdz do art. 97 K.c. należy przyjąć, iż przepis art. 97 K.c. ma charakter wyjątkowy i rozstrzyga na korzyść kontrahenta spółdzielni wątpliwości mogące powstać na tle umocowania osoby pracującej w lokalu spółdzielni do zawierania umów w jej imieniu. Zob. wyrok SA w Gdańsku z dnia 5 listopada 1990 r., ACr 13/90, OSP 1992, nr 1, poz. 8; wyrok SN z dnia 8 października 2004 r., V CK 76/04, OSP 2006, nr 7-8, poz. 88.

[15] H. Cioch, *Zarys prawa spółdzielczego*, Warszawa 2007, s. 35.

[16] W. Jastrzębski, *Prawo spółdzielcze. Zarys wykładu*, Warszawa 1986, s. 79.

[17] Wyrok SN z dnia 19 maja 2004 r., I CK 695/2003, LexPolonica nr 1546713.

[18] Zob. wyrok SN z dnia 16 października 2007 r., I PK 111/07, LexPolonica nr 1812704.

[19] Por. W. Jastrzębski, *Prawo spółdzielcze. Zarys...*, s. 79.

[20] A. Zalcewicz, *Bank spółdzielczy. Aspekty tworzenia i funkcjonowania*, Warszawa 2009, s. 127.

[21] III CZP 31/07, OSNC 2008, nr 2, poz. 14.

[22] I CKN 22/96, OSNC 1997, nr 6-7, poz. 75.

[23] J.P. Naworski, *Ważność umowy zawartej przez zarząd spółdzielni, glosa do uchwały SN w składzie 7 sędziów z dnia 14 września 2007 r., III CZP 31/07*, „Monitor Prawniczy” 2008, nr 2, s. 89; S. Dmowski [w:] *Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna*, red. S. Rudnicki, Warszawa 2006, s. 142.

[24] S. Sołtysiński, *Skutki działań piastunów wadliwego składu zarządu lub rady nadzorczej w spółkach kapitałowych oraz spółdzielniach*, [w:] *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa profesora Maksymiliana Pazdana*, red. L. Ogiełto, W Popiołek, M. Szpunar, Kraków 2005, s. 1375; id., *Nieważne i wzruszalne uchwały zgromadzeń spółek kapitałowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2006, nr 1, s. 4-15; id., *Czy istnieją uchwały „nieistniejące” zgromadzeń spółek kapitałowych i spółdzielni*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2006, nr 2, s. 4-14.

[25] J. Frąckowiak [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 1: *Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2007, s. 1034. W doktrynie ten postulat popierał także J.P. Naworski, *Ważność umowy zawartej...*, s. 91.

[26] Według R. Bierzanek, wybór zarządu przez walne zgromadzenie jest bardziej demokratyczny. W wyższym stopniu odpowiada zasadą organizacyjnym ruchu spółdzielczego, a w szczególności zasadzie demokratycznej. Skład zarządu jest bowiem zgodny z wolą większości członków wyrażoną w sposób bezpośredni. Zob. R. Bierzanek, *Prawo spółdzielcze w zarysie*, Warszawa 1989, s. 213. A. Witosz nawiązując do tej kwestii uważał, iż wybór zarządu przez radę nadzorczą, jest mniej demokratyczny niż wybór przez walne zgromadzenie, a mimo to jest bardziej uzasadniony z praktycznego punktu widzenia, przede wszystkim szybkości tego wyboru lub zmian w składzie zarządu. Zob. A. Witosz, *Prawo spółdzielcze. Zarys wykładu*, Katowice 1985, s. 82. J. Drozdowicz doszedł natomiast do konkluzji, iż wybór zarządu przez walne zgromadzenie jest bardziej demokratyczny i może przełożyć się na dobre efekty, zwłaszcza w przypadku dużego wyrobienia społecznego wyborców i nie budzącego wątpliwości poziomu przygotowania zawodowego i społecznego kandydatów na członków zarządu. Drugi sposób wyboru zarządu – czyli wybór przez radę nadzorczą wydaje się, ale tylko pozornie, że daje rękojmię bardziej wnikliwego doboru kandydatów; w praktyce bowiem, zwłaszcza w przypadkach różnych nacisków na radę, w wyborze mogą być niedocenione w pełni obiektywne kryteria fachowych, społecznych i moralnych kwalifikacji kandydatów. J. Drozdowicz, *Zarząd w systemie samorządu spółdzielni*, Warszawa 1968, s. 48.

[27] Z. Niedbała, *Problemy prawne członkostwa w wybieralnych organach spółdzielni*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Biznesu w Pile. Prawo i Administracja” 2003, t. 2, s. 7.

[28] Dz.U. z 1995 r. Nr 90, poz. 419.

[29] Dz.U. Nr 119, poz. 1252 z późn. zm.

[30] A. Stefaniak, *Prawo spółdzielcze...*, s. 78-79.

[31] Z. Niedbała, *Problemy prawne członkostwa...*, s. 8.

- [32] Z. Niedbała, *Sytuacja prawna członków zarządu spółdzielni w świetle prawa spółdzielczego*, „Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny” 1985, z. 2, s. 158. Każdy członek zarządu z chwilą przyjęcia wyboru zobowiązuje się do kierowania i reprezentowania spółdzielni. Szerzej na ten temat zob. M. Gersdorf, *Zarząd spółdzielni w systemie jej organów*, Warszawa 1976, s. 98-99.
- [33] Tak M. Gersdorf w: M. Gersdorf, J. Ignatowicz, *Prawo spółdzielcze. Komentarz*, Warszawa 1985, s. 136.
- [34] J.P. Naworski, *Status członków zarządu spółdzielni i spółek kapitałowych*, „Monitor Prawniczy” 1997, nr 1, s. 6.
- [35] Z. Niedbała, *Prawo spółdzielcze...*, s. 51.
- [36] Ibidem, s. 56.
- [37] Zgodnie z art. 138 PrSpółdz „Przedmiotem działalności rolniczej spółdzielni produkcyjnej jest prowadzenie wspólnego gospodarstwa rolnego oraz działalności na rzecz indywidualnych gospodarstw rolnych członków. Spółdzielnia może również prowadzić inną działalność gospodarczą”.
- [38] W myśl wyroku SA w Gdańsku z dnia 5 marca 2009 r., III AUa1512/08, „Przeгляд Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku” 2009, nr 1, poz. 3, s. 79, art. 52 § 1 zd. 1 PrSpółdz nie przewiduje obowiązku pozostawania przez członka zarządu spółdzielni mieszkaniowej w stosunku pracy z tą spółdzielnią ani nie ustanawia fikcji prawnej, zgodnie z którą każde zatrudnienie członka zarządu spółdzielni mieszkaniowej w tej spółdzielni jest – bez względu na jego cechy *in concreto* – zatrudnieniem na podstawie umowy o pracę.
- [39] M. Gersdorf, [w:] M. Gersdorf, J. Ignatowicz, *Prawo spółdzielcze. Komentarz...*, s. 136.
- [40] R. Dzięczek, *Spółdzielnie mieszkaniowe. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 68.
- [41] Z. Niedbała, *Prawo spółdzielcze...*, s. 59.
- [42] A. Stefaniak, *Prawo spółdzielcze...*, s. 80.
- [43] K. Pietrzykowski, *Prawo spółdzielcze. Komentarz do zmienionych przepisów*, Warszawa 1995, s. 95.
- [44] J. P. Naworski, *Status członków zarządu...*, s. 9.
- [45] Art. 226 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.
- [46] Zob. art. 18 ust. 10 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r., poz. 596 z późn. zm.; art. 12 ust 6 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r., o samorządzie powiatowym, tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r., poz. 595 z późn. zm.; art. 18 ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r., poz. 594 z późn. zm.

- [47] Z. Niedbała, *Rada nadzorcza i zarząd w systemie organów spółdzielni*, Warszawa 1992, s. 50.
- [48] H. Popiołek, *Stanowisko prawne członków rady i zarządu spółdzielni. Problematyka ich odpowiedzialności*, Warszawa 1970, s. 126.
- [49] M. Jakubek, *Prawo spółdzielcze. Spółdzielnie mieszkaniowe*, Lublin 2005, s. 10.
- [50] Wyrok SN z dnia 25 lutego 2004 r., I PK 28/03, LEX nr 149435.
- [51] K. Pietrzykowski, *Prawo spółdzielcze. Komentarz...*, s. 98.
- [52] Z. Niedbała, *O kontrowersjach pracowniczego zatrudnienia członków zarządu spółdzielni*, „Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny” 2004, z. 3, s. 130.
- [53] A. Żabski, *Komentarz dla wszystkich do ustawy Prawo spółdzielcze*, Warszawa 1983, s. 46.
- [54] Z. Niedbała, *Nowelizacja prawa spółdzielczego*, Warszawa 1991, s. 41.
- [55] K. Kwapisz, *Prawo spółdzielcze. Komentarz praktyczny*, Warszawa 2011, s. 128.

Bibliografia

Literatura

- Bierzanek R., *Prawo spółdzielcze w zarysie*, Warszawa 1989.
- Cioch H., *Zarys prawa spółdzielczego*, Warszawa 2007.
- Cioch H., *Prawo spółdzielcze*, Warszawa 2011.
- Dmowski S., [w:] *Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna*, red. S. Rudnicki, Warszawa 2006.
- Drozdowicz J., *Zarząd w systemie samorządu spółdzielni*, Warszawa 1968.
- Dziczek R., *Spółdzielnie mieszkaniowe. Komentarz*, Warszawa 2005.
- Frąckowiak J., [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 1: *Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2007.
- Gersdorf M., *Zarząd spółdzielni w systemie jej organów*, Warszawa 1976.
- Gersdorf M., [w:] M. Gersdorf, J. Ignatowicz, *Prawo spółdzielcze. Komentarz*, Warszawa 1985.
- Jakubek M., *Prawo spółdzielcze. Spółdzielnie mieszkaniowe*, Lublin 2005.
- Jastrzębski W., *Prawo spółdzielcze. Zarys wykładu*, Warszawa 1986.
- Knoppek K., *Postępowanie cywilne w pytaniach i odpowiedziach*, Warszawa 2010.
- Knoppek K., *Kodeks Postępowania Cywilnego. Komentarz*, t. 1, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Warszawa 2011.

Kuniewicz Z., *Cywilnoprawna reprezentacja spółdzielni – uwagi na tle art. 54 § 1 i 55 § 1 prawa spółdzielczego*, „Rejent” 2000, nr 2.

Kwapisz K., *Prawo spółdzielcze. Komentarz praktyczny*, Warszawa 2011.

Naworski J.P., *Status członków zarządu spółdzielni i spółek kapitałowych*, „Monitor Prawniczy”, 1997, nr 1.

Naworski J.P., *Ważność umowy zawartej przez zarząd spółdzielni, Glosa do uchwały SN w składzie 7 sędziów z dnia 14.9.2007 r., III CZP 31/07*, „Monitor Prawniczy” 2008, nr 2.

Niedbała Z., *Sytuacja prawna członków zarządu spółdzielni w świetle prawa spółdzielczego*, „Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny” 1985, z. 2.

Niedbała Z., *Nowelizacja prawa spółdzielczego*, Warszawa 1991.

Niedbała Z., *Rada nadzorcza i zarząd w systemie organów spółdzielni*, Warszawa 1992.

Niedbała Z., *Prawo spółdzielcze*, Poznań 2001.

Niedbała Z., *Problemy prawne członkostwa w wybieralnych organach spółdzielni*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Biznesu w Pile. Prawo i Administracja”, 2003, t. 2.

Niedbała Z., *O kontrowersjach pracowniczego zatrudnienia członków zarządu spółdzielni*, „Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny” 2004, z. 3.

Pawlikowski L., *W imieniu spółdzielni czy za spółdzielnię?*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2004, nr 12.

Pietrzykowski K., *Prawo spółdzielcze. Komentarz do zmienionych przepisów*, Warszawa 1995.

Popiołek H., *Stanowisko prawne członków rady i zarządu spółdzielni. Problematyka ich odpowiedzialności*, Warszawa 1970.

Sołtysiński S., *Skutki działań piastunów wadliwego składu zarządu i rady nadzorczej w spółkach oraz spółdzielniach* [w:] *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa profesora Maksymiliana Pazdana*, red. L. Ogiełto, W. Popiołek, M. Szpunar, Kraków 2005.

Sołtysiński S., *Nieważne i wzruszalne uchwały zgromadzeń spółek kapitałowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2006, nr 1.

Sołtysiński S., *Czy „istnieją” uchwały „nieistniejące” zgromadzeń spółek kapitałowych i spółdzielni*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2006, nr 2.

Stecki L., *Prawo spółdzielcze*, Warszawa 1987.

Stefaniak A., *Prawo spółdzielcze oraz ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa 2007.

Witosz A., *Prawo spółdzielcze. Zarys wykładu*, Katowice 1985.

Zalcewicz A., *Bank spółdzielczy. Aspekty tworzenia i funkcjonowania*, Warszawa 2009.

Żabski A., *Komentarz dla wszystkich do ustawy Prawo spółdzielcze*, Warszawa 1983.

Akty prawne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. z 1997 r. Nr 178, poz. 483.

Ustawa z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach, tekst jedn.: Dz.U. z 1950 r. Nr 25, poz. 232 z późn. zm.

Ustawa z dnia 17 lutego 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach, Dz.U. z 1961 r. Nr 12, poz. 61.

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, Dz.U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.

Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze, tekst jedn.: Dz.U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 z późn. zm.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r., poz. 594 z późn. zm.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zmianie ustawy Prawo spółdzielcze oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz.U. z 1995 r. Nr 90, poz. 419.

Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, tekst jedn.: Dz.U. z 2013, poz. 120, z późn. zm.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r., poz. 596 z późn. zm.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r., o samorządzie powiatowym, tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r., poz. 595 z późn. zm.

Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, Dz.U. z 2000 r. Nr 119, poz. 1252 z późn. zm.

Ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej, Dz.U. z 2006 r. Nr 225, poz. 1635, z późn. zm.

Orzecznictwo

Uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 14 września 2007 r., III CZP 31/07, OSNC 2008, nr 2, poz. 14.

Wyrok SN z dnia 12 grudnia 1996 r., I CKN 22/96, OSNC 1997, nr 6-7, poz. 75.

Wyrok SN z dnia 25 lutego 2004 r., I PK 28/03, LEX nr 149435.

Wyrok SN z dnia 19 maja 2004 r., I CK 695/2003, LexPolonica nr 1546713.

Wyrok SN z dnia 8 października 2004 r., V CK 76/04, OSP 2006, nr 7-8, poz. 88.

Wyrok SN z dnia 16 października 2007 r., I PK 111/07, LexPolonica nr 1812704.

Wyrok SA w Gdańsku z dnia 5 listopada 1990 r., ACr 13/90, OSP 1992, nr 1, poz. 8.

Wyrok SA w Lublinie z dnia 17 kwietnia 1991 r., I ACr 49/91, OSAiSN 1991, nr 1, poz. 10.

Wyrok SA w Warszawie z dnia 13 lutego 1997 r., I ACr 18/97, „Wokanda”1997, nr 12.

Wyrok SA w Gdańsku z dnia 5 marca 2009 r., III AUa1512/08, „Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku” 2009, nr 1, poz. 3.

Bibliography

1. Bierzanek, R. (1989). *Prawo spółdzielcze w zarysie*. Warszawa.
2. Cioch, H. (2007). *Zarys prawa spółdzielczego*. Warszawa.
3. Cioch, H. (2011). *Prawo spółdzielcze*. Warszawa.
4. Drozdowicz, J. (1968). *Zarząd w systemie samorządu spółdzielni*. Warszawa.
5. Dzięczek, R. (2005). *Spółdzielnie mieszkaniowe. Komentarz*. Warszawa.
6. Gersdorf, M. (1976). *Zarząd spółdzielni w systemie jej organów*. Warszawa.
7. Jakubek, M. (2005). *Prawo spółdzielcze. Spółdzielnie mieszkaniowe*. Lublin.
8. Jastrzębski, W. (1986). *Prawo spółdzielcze. Zarys wykładu*. Warszawa.
9. Knoppek, K. (2010). *Postępowanie cywilne w pytaniach i odpowiedziach*. Warszawa.
10. Kuniewicz, Z. (2000). Cywilnoprawna reprezentacja spółdzielni – uwagi na tle art. 54 § 1 i 55 § 1 prawa spółdzielczego. *Rejent*, 2.
11. Kwapisz, K. (2011). *Prawo spółdzielcze. Komentarz praktyczny*. Warszawa.
12. Naworski, J.P. (1997). Status członków zarządu spółdzielni i spółek kapitałowych. *Monitor Prawniczy*, 1.

13. Niedbała, Z. (1985). Sytuacja prawna członków zarządu spółdzielni w świetle prawa spółdzielczego. *Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny*, 2.
14. Niedbała, Z. (1991). *Nowelizacja prawa spółdzielczego*. Warszawa.
15. Niedbała, Z. (1992). *Rada nadzorcza i zarząd w systemie organów spółdzielni*. Warszawa.
16. Niedbała, Z. (2001). *Prawo spółdzielcze*. Poznań.
17. Niedbała, Z. (2003). Problemy prawne członkostwa w wybieralnych organach spółdzielni. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Biznesu w Pile. Prawo i Administracja*, 2.
18. Niedbała, Z. (2004). O kontrowersjach pracowniczego zatrudnienia członków zarządu spółdzielni. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, 3.
19. Pawlikowski, L. (2004). W imieniu spółdzielni czy za spółdzielnię?. *Przegląd Prawa Handlowego*, 12.
20. Pietrzykowski, K. (1995). *Prawo spółdzielcze. Komentarz do zmienionych przepisów*. Warszawa.
21. Popiołek, H. (1970). *Stanowisko prawne członków rady i zarządu spółdzielni. Problematyka ich odpowiedzialności*. Warszawa.
22. Sołtysiński, S. (2005). Skutki działań piastunów wadliwego składu zarządu i rady nadzorczej w spółkach oraz spółdzielniach. In: Ogiegło, L., Popiołek, W. & Szpunar, M. eds. (2005). *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa profesora Maksymiliana Pazdana*. Kraków.
23. Sołtysiński, S. (2006). Czy „istnieją” uchwały „nieistniejące” zgromadzeń spółek kapitałowych i spółdzielni. *Przegląd Prawa Handlowego*, 2.
24. Sołtysiński, S. (2006). Nieważne i wzruszalne uchwały zgromadzeń spółek kapitałowych. *Przegląd Prawa Handlowego*, 1.
25. Stecki, L. (1987). *Prawo spółdzielcze*. Warszawa.
26. Stefaniak, A. (2007). *Prawo spółdzielcze oraz ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa.
27. Witosz A. (1985). *Prawo spółdzielcze. Zarys wykładu*. Katowice.
28. Zalcewicz, A. (2009). *Bank spółdzielczy. Aspekty tworzenia i funkcjonowania*. Warszawa.
29. Żabski, A. (1983). *Komentarz dla wszystkich do ustawy Prawo spółdzielcze*. Warszawa.

Dr Tomasz Dąbrowski: doktor nauk prawnych, adiunkt w Wyższej Szkole Biznesu im. Bp. Jana Chrapka w Radomiu, zastępca kierownika Międzyuczelnianego Zakładu Polityki Publicznej Konsorcjum Uczelni Futurus, koordynator sieci badawczej Public Administration & Local Government Research Network. E-mail: paluch266@wp.pl.
